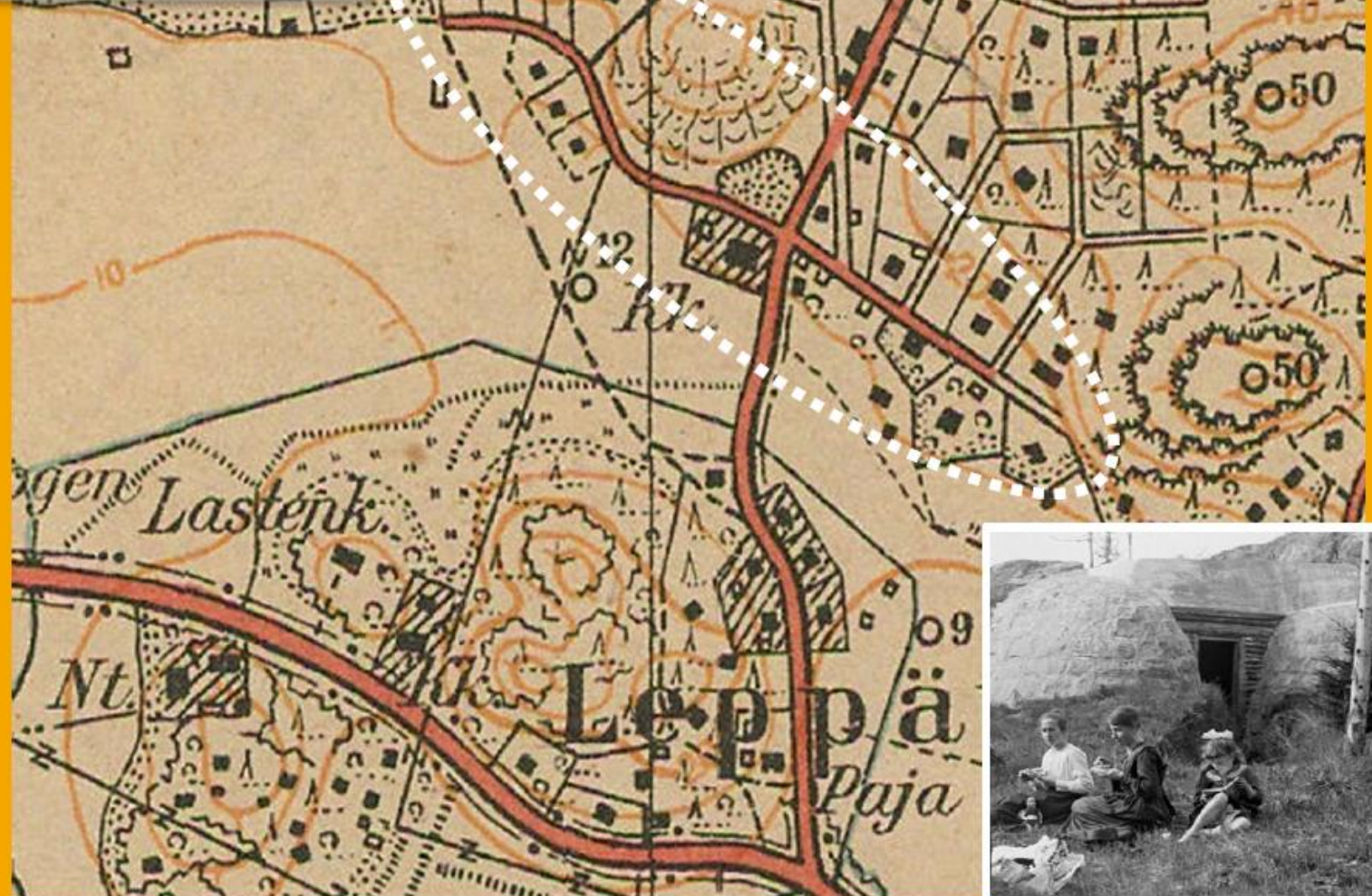

Alkutietä Murhamäkeen

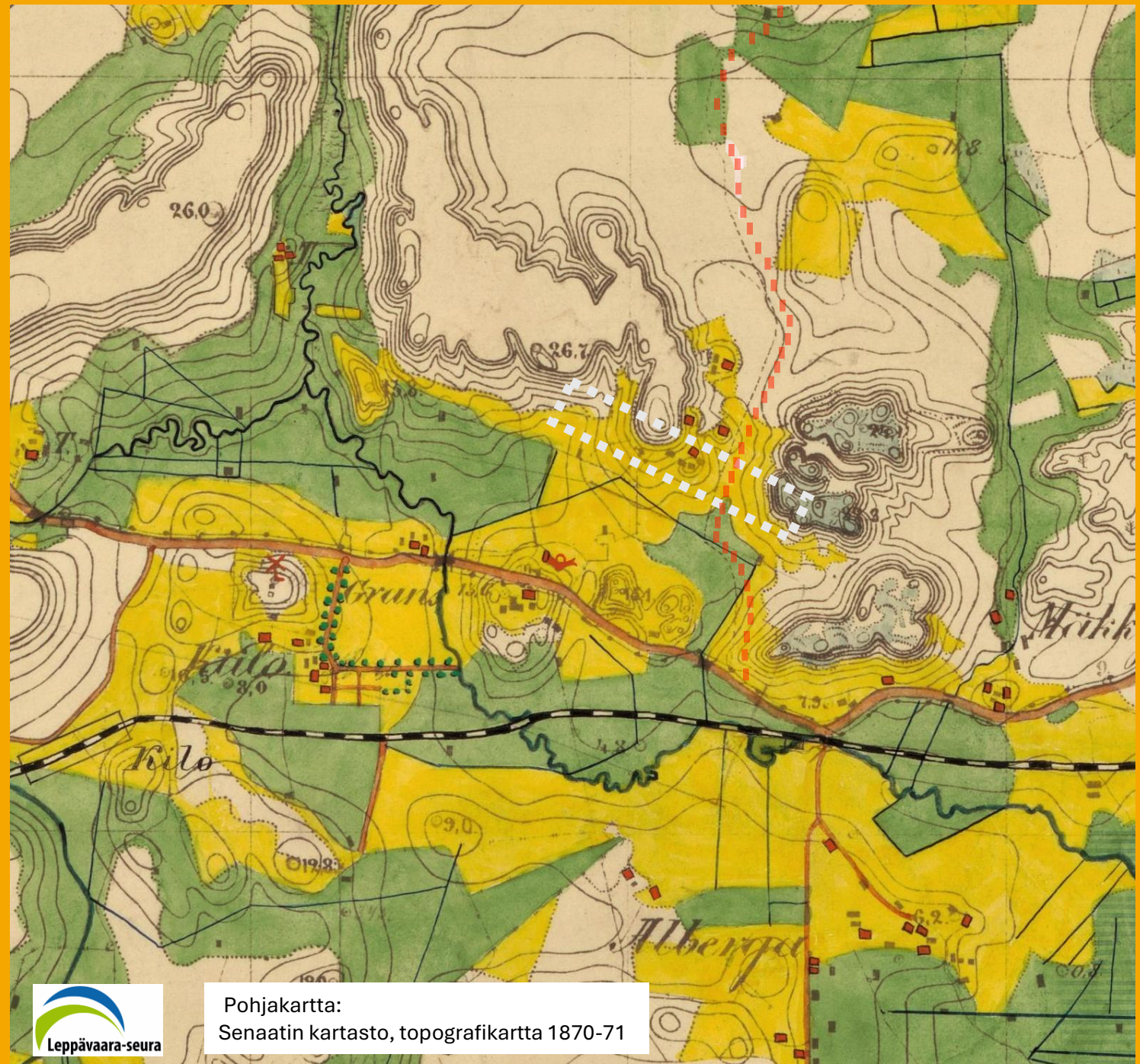
*Leppävaara-seuran
kansalaismuisti-ilta
Ruusutorpan koululla
12.2.2025*

Arja ja Markku Salmi

Alussa oli kartanot, torppa ja metsäpalsta - sitten tuli rautatie ja liikemiehiä

- Kiseleff osti Albergan 1855
  - Oli mukana 1870-luvulla suunnittelemassa rautatietä Senaatin talousvaliokunnassa
- Koskinen osti Bergansin 1905
  - Palstoitti pitkää metsäpalstaa Harakan torpan alueesta pohjoiseen
  - Palstat suunniteltiin Senaatin kartallakin näkyvän polun molemmin puolin
- af Heurlin osti Leppävaaran kartanon 1911
  - Se käsitti Albergan kartanon radan pohjoispuoliset alueet
  - Ryhtyi myös mittaviin palstoitustoimiin
- Mäkkylän virkatalo
  - Aloitti samoihin aikoihin edellisten kanssa huvilapalstojen vuokrauksen

Alkutien asutus vuodesta 1910 nykykartalla

- Alkutie, Valtatie ja Rajatie
  - Rakennus edelleen tallella
  - Rakennus purettu
  - Muu kohde, edelleen tallella
- 1-24 Numeroilla löytyy lisätietoa esityksessä

Alkutie – Harakantie - Veräjäpellonkatu

- Ensimmäiset tiennimet olivat asukkaiden antamia
  - Harakan palstoitus alkoi Alkutiestä pohjoiseen
  - Alkutien eteläpuolella olivat Mäkkylän maat
- Rajatie kulki Bergansin maiden ja Leppävaaran kartanon rajalla.
- Harakan torppa antoi nimensä Harakantielle ja Harakankujalle
  - Uudet lintuaiheiset nimet otettiin käyttöön 1950-luvun nimistöuudistuksessa
- Veräjäpelto on ikivanha karttanimi
  - Se otettiin uudelleen käyttöön 1980-luvulla kaavoissa mm. myös koulun nimessä

Alkutie Leppävaaran nimistössä

- Alkutien nimi on otettu käyttöön Harakan palstoituksen myötä
- Alkutie mainitaan ensimmäistä kertaa lehdistössä 17.5.1930, jolloin se näkyi Helsingin Sanomissa julkaistussa ilmoituksessa :

Pieni mökki Leppävaarassa, Alkutiellä, Gauffinin huvila.

- Sanomalehtihaun perusteella Leppävaaran Alkutie-nimeä esiintyy jo jonkin 1930-40 luvuilla
- Alkutie-nimi on samaan aikaan ollut käytössä mm. Oulunkylässä, Pakilassa ja Espoossa Odilammella, jossa se on edelleenkin käytössä

Maisteri ja

Rouva T. Marmo.

Leppävaara.

Alkutie 9.

1. Vaahteran talo

Alkutie 1

- Poliisi Arvo Vaahtera osti palstan Ivanovilta 30-luvulla ja rakensi sille talon.
- Vaahteran talo sijaitsee kuvan bunkkereiden takana
  - Vaahtera toimi tiehoitokunnan ja omakotiyhdistyksen puheenjohtajana

Sammanträden.

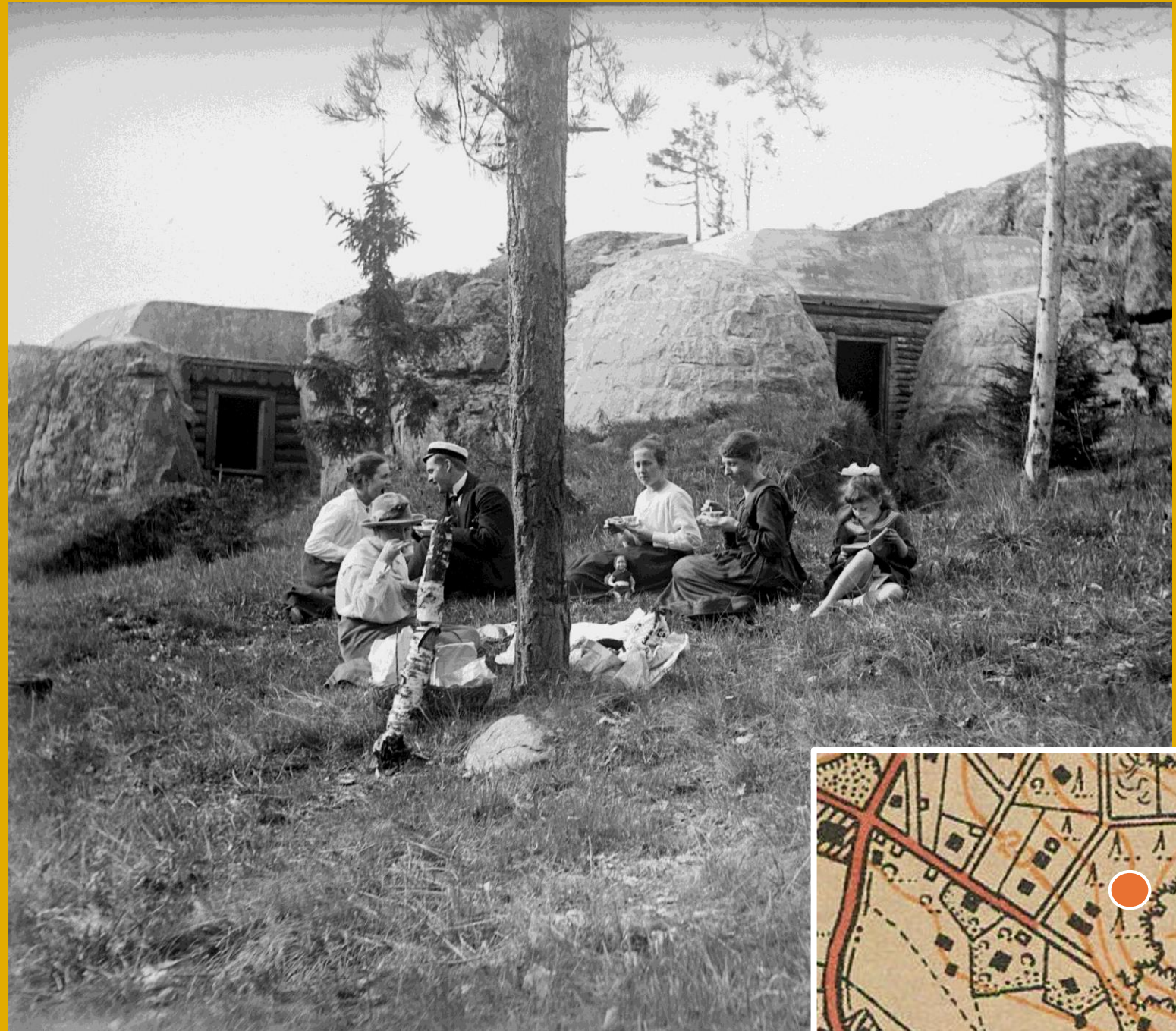
BERGANS—ALBERGA VÄGLAGS

extra möte försiggår i Alberga arbetar-förenings hus, den 7 september 1938 kl. 19. Under behandling: Fastställandet av vägskatt vid uppförandet av folkskola, arbetena för förbättring av väggrunden på grund av flyttningen av bussarnas ändstation, ändringen av vägens namnskyltar till enbart finskspråkiga. Väg-enhetsförteckningen kan beses hos Vaahtera, Alkutie n:o 1.

Alberga. 22/8 1938.

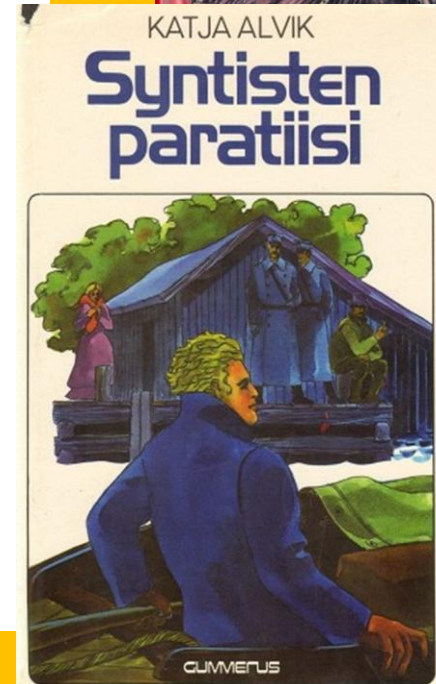
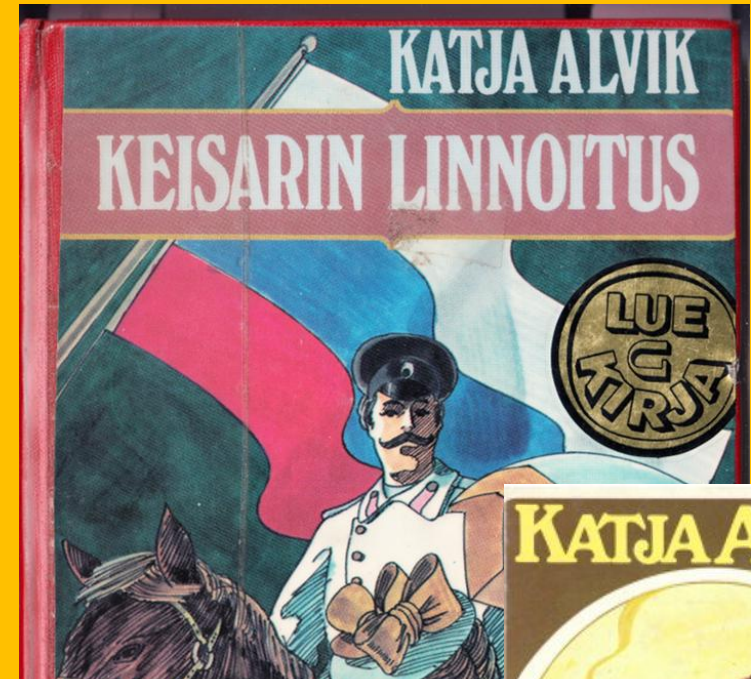
41123

Vägnämnden.

Eeva Vaahtera alias Katja Alvik

- ”Boheemi ja näyttävä ilmestys”
- Opettaja
- Kirjailija
  - Kirjat perustuivat isän seurassa kuultuihin tarinoihin mm. tielautakunnan kokouksista
- Eeva kirjoitti isältään salassa ja salanimellä
  - Hänen kirjojensa maailma oli Leppävaara – mutta paikoista kerrottiin salanimellä
- *Keisarin linnoitus* 1977 kertoo vallitöistä
- *Syntisten paratiisi* 1975 kuvaa pirtuaikaa
- *Rakkautta Ruukin varjossa* 1980 on kertomus Finkkelin ruukinkylästä

2. Lundgrenin huvila

- Talonomistaja Holming osti 1912 kuusi isoa palstaa Bergansin palstoitusalueen eteläreunasta ja möi niitä eteenpäin
- Konttoristi Agathon Lundgren osti 1926 kolmanneksen yhdestä Holmingin palstasta poliisi Vaahteran naapurissa
- Lundgren rakennutti sille kaksi-kerroksisen huvilan, joka oli myöhemmin vuokra-talona.
- Talossa asui 1960-luvulla useita perheitä. Talo oli vielä 1980-luvun lopulla pystyssä huonokuntoisena

Akvarelli: Pirjo Latvala, 1989

3. Omakoti Alberga O.Y.

Alkutie 3

- Rakennusmestari Ivanov osti Arvid Holmingilta palstan Alkutien varresta 1924
- Hän myi sen ja ison huvilan Omakoti Alberga Oy:lle
  - Lehdessä tarjottiin ”huoneistoja ostettavaksi Ivanovin komeasta huvilasta”
- Myöhemmin talo oli vuokrakasarmina

VUOKRALLE TARJOTAAN

~~~~~

Siivo, hilj. mies saa asunnon, Pengerk. 17 B 34. Hellah. Leppävaarassa Alkutie 3. Tietää saa samasta paikasta.

Omakoti Alberga O. Y:n
vapaita 2 huon. huoneistoja merkitään ja myydään tänään ja maanant. paikan päällä klo 3—6 ip. N. 3 min. matka suor. Albergan as. (Kysyt. Lindströmiä sekä Ivanovin uutta ja komeaa huvilaa). Tark. tiet. sitä ennen puhelimella 51 32, Elovainio.

4. Tallroth

Alkutie 2

Huvila

”Sommarro”

Herrasväen
kesänviettoa
1900-luvun
alkupuolella

Alexander Tallroth

- Suomen ensimmäinen stereotypografi
  - Opiskellut alaa Saksassa, Venäjällä, Ranskassa
- Teki 40-vuotisen uransa Hufvudstadsbladetissa
- Osti huvilan 1917
- Yhteiskunnallisesti aktiivinen
  - Kaupungin valtuutettu
  - RKP:n hallituksen jäsen
  - Helsingin VPK:n päällystön ja hallituksen jäsen

Helsingin VPK kylässä Tallrotheilla

Helsingin VPK:n komppania 1 oli pitänyt vuosikokouksensa Tallrothien huvilalla. Samalla haluttiin luovuttaa kristallimaljakko Alex Tallrothille tunnustuksena pitkästä VPK-palvelusta. Isäntäväki oli pannut pöydän koreaksi. Kestityksen jälkeen oli tarkoitus vielä pitää urheilukilpailut.

Tässä vaiheessa paikalle pyyhälsi paloauto ja joukko Helsingin VPK:n uupuneita palomiehiä päällikkönsä kanssa. He olivat olleet sammuttamassa Sneckien huvilapaloa yhdessä Leppävaaran ja muiden rannikkoradan palokuntien kanssa.

5. Alajoen talo

Alkutie 4

- Alajoen tontti oli alun perin uunintekijä Malmin palsta 1920-luvulta
- Talo rakennettiin Malmin talon paikalle 1943
- Rakennusliike osti tontin ja autioitunut talo tuhoutui tulipalossa 1984

Uno Heiskasen kioski

- Alajoen ukki Uno Heiskanen oli pitkästynyt jäätyään eläkkeelle aseman Rautatiekirjakaupasta
- Kioskissa myytiin koululaisille:
  - Arpiaisien nekkuja
  - vihkoja, kyniä kumeja ja muita koulutarvikkeita
  - Irtoavukkeita Boston askista

”Kioski avattiin varmaan joskus 1956-58 ja ukki piti sitä vuoteen 1961 Ukin jälkeen mummu taisi pitää kioskia auki pari kolme vuotta, ehkä vuoteen 1964 asti.” (Juhani Alajoki)

6. Räsäsen huvila ja verstas

Alkutie 5

- Nikolai Shcoskoff myi Kaarle Tiisalalle ja Arne Auviselle 1921 yhdessä vierekkäiset palstat
  - Rouva Tiisala oli omaa sukua Auvinen
- Esko Räsänen hankki Tiisalan ja Auvisen palstat 1928
  - Huvilan yläkerrassa asuivat Kunnasvuoret
  - Räsäsen metalliverstas alapihalla paloi 1950 ja palosta aiheutui miljoonavahingot
  - 1970-luvulla Räsäsen iso huvila autioitui ja se poltettiin
- Kuvassa ylhäällä Räsäsen huvila 1938

7. Raatikaiset

Alkutie 6

Talon rakentajista on huonosti tietoja

- Raatikaiset asuneet alueella jo 1920-luvulla, jolloin talon ympärillä ollut vihreä puutarha
- Myöhemmin talo on ollut vuokrakäytössä
- Saunamökissä on asunut rouva Lehtiranta

Kuvia pihalta 1946

- Vasemmalla Juhani Alajoki ja Salme Hakulinen
- Oikealla Sointu, Juhani, Salme, Rauno ja Tapio

8. Schoultzin myöh. Reunasen huvila *Alkutie 9*

- Kirvesmies Axel Siren osti tontin 1913 ja ilmeisesti rakensi sille huvilan
- Rautatievirkamies Johannes Schoultz osti palstan ja huvilan 1921
- Myöhemmin huvilan osti Toivo Reunanen
- Isossa talossa asuivat vuokralla mm. Vladi Marmo perheineen, Laaksoset, Salot, Långit ja Nurmet

Kuvassa: Lempi ja Teuvo Ek huvilan edessä

9. Leppävaaran vanha yhteiskoulu 1955-1959

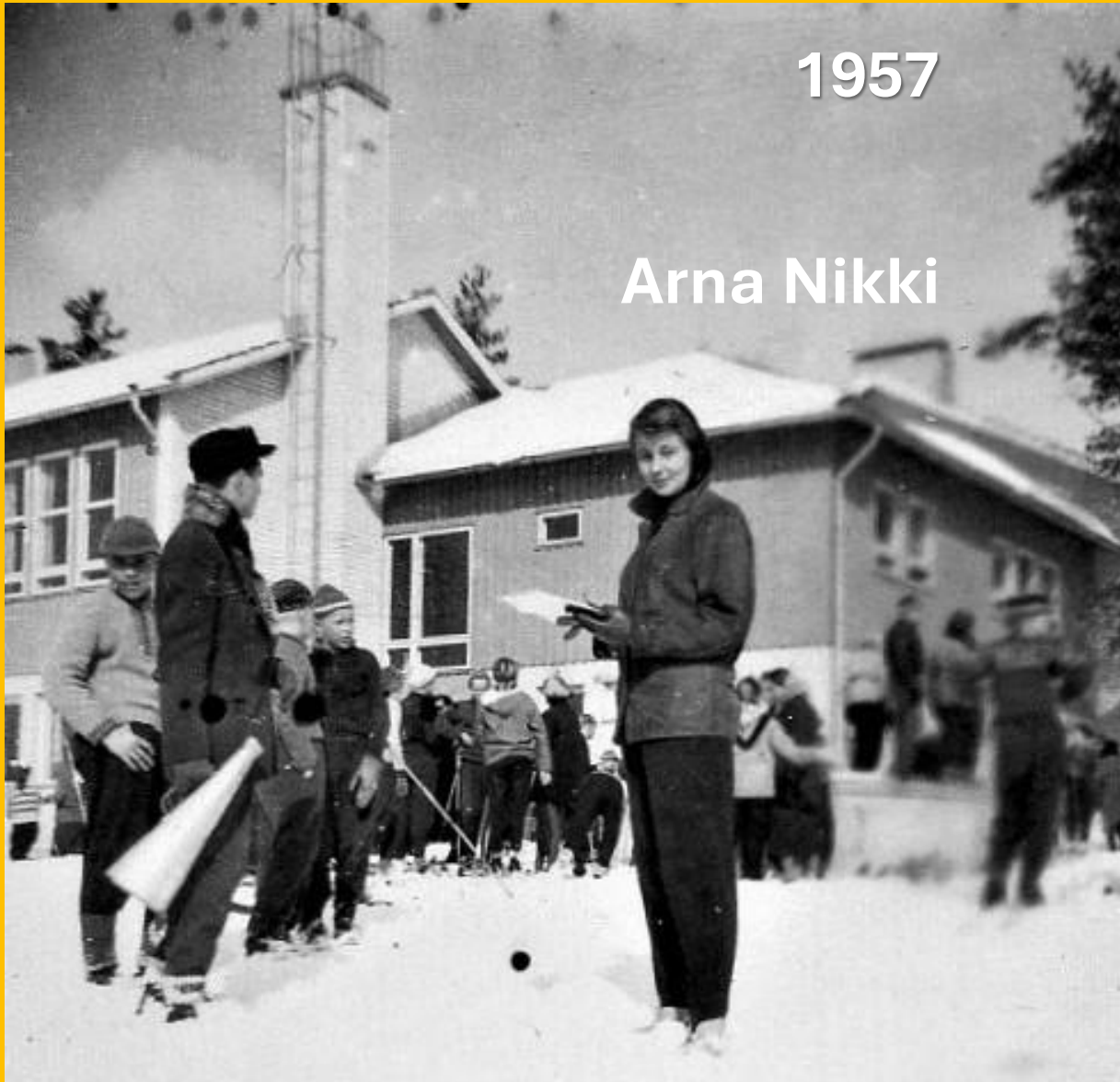
Myöhemmin eri kouluja ja työväenopisto

Leppävaaran vanhan yhteiskoulun oppilaat ja opettajat tasoittavat koulun pihaa 1955

Hiihtoviestikilpailu ja ensimmäinen penkkariajelu

Vanhan yhteiskoulun rakennuksen purku 1986

Uusi yhteiskoulu ja lukio

Lukion rakennuksen purku 2020

10. Kuuselan kauppa ja mankeli

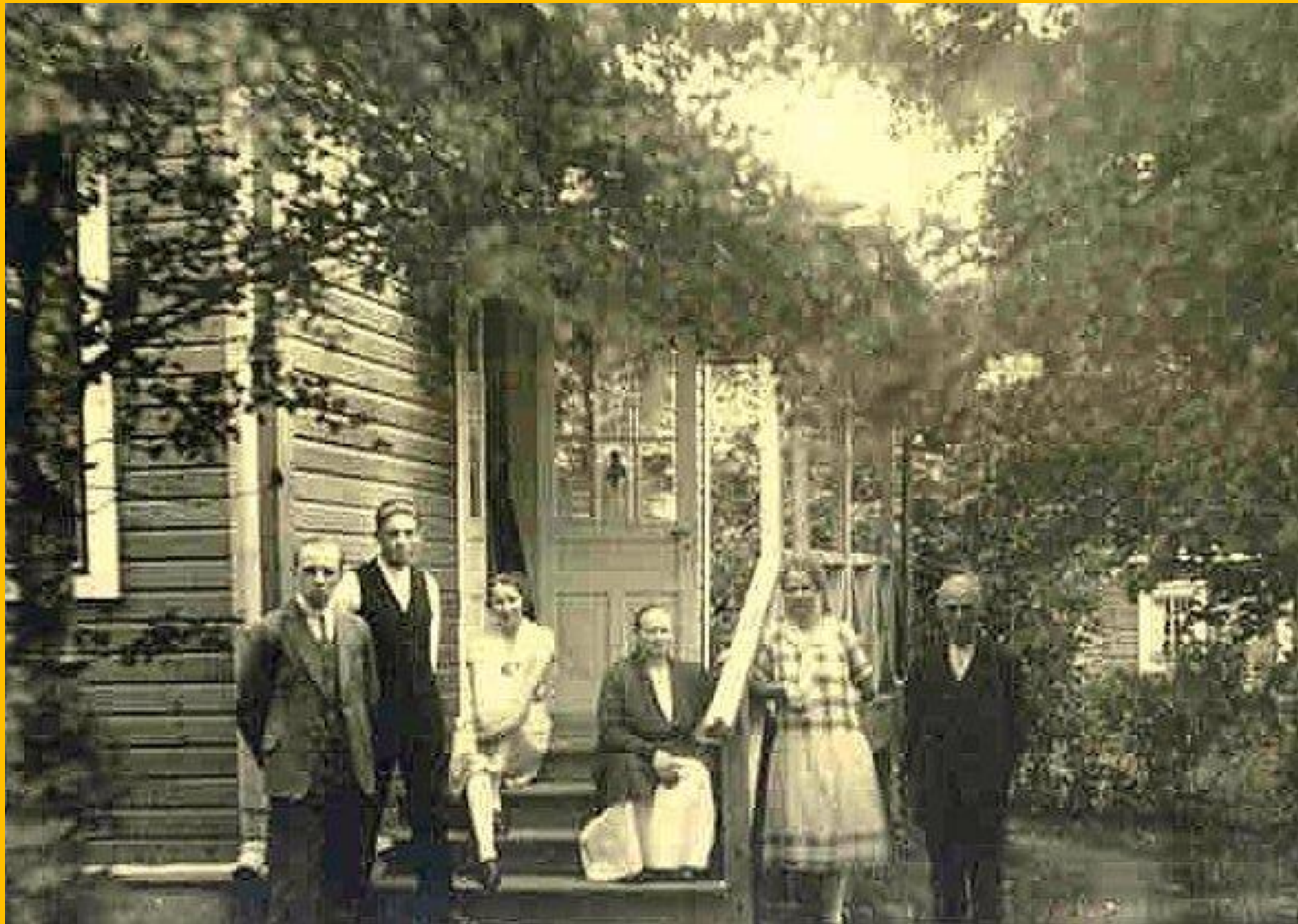
Charlotta Kuusela kaupassaan

- Koululaisten suosima karkkikauppa
- Talvella kauppaan mahtui kerrallaan vain yksi asiakas
- Alkutien ja Valtatien kulmauksessa

Kuuselan
kaupan
idyllinen piha

Taustalla
suosittu,
käsikäyttöinen
mankeli, jota
vuokrattiin
tarvitseville

Harakan torppa

Kuuselan mankeli

**"Kapteenskan"
huvila**

Rajatie

Valtatie

Alkutie

Puukoulu

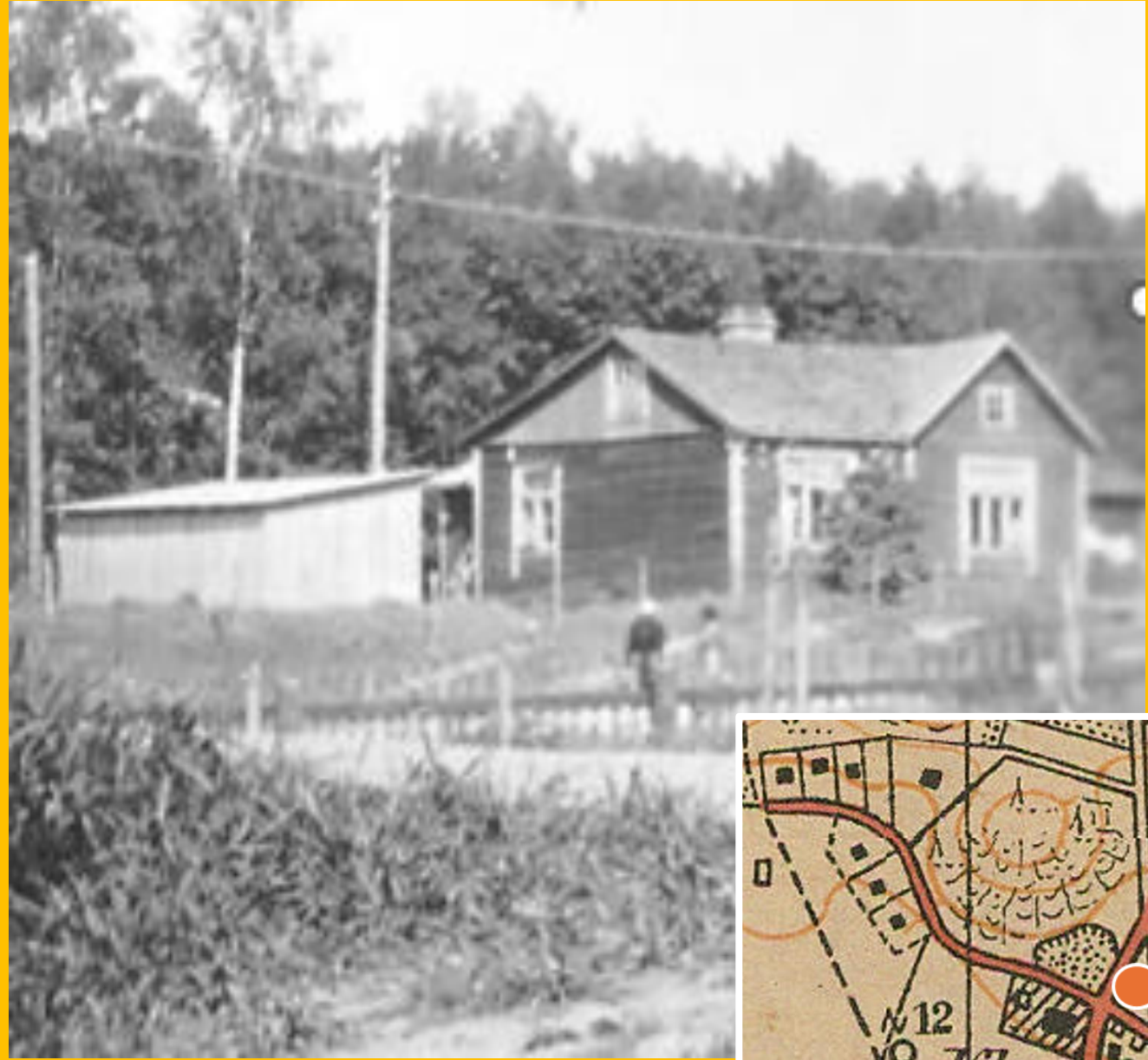
11. Harakan torppa

Harakan torppa oli Albergan kartanon torppa

Torpassa asui Leppävaaran kartanon työväkeä

Torpan nimen alkuperästä ei ole tietoa, se on kuitenkin vanha nimi

Torppa antoi nimensä koko Harakan asutusalueelle, postille, koululle sekä Harakantielle ja Harakankujalle

Harakan torppa purettiin 1962

Alkutiestä tuli Veräjäpellontie 1960

- Veräjäpellontie päällystettiin 1960-luvun puolivälissä
- Suora ajoyhteys Lintuvaarantien poikki toteutettiin myöhemmin
- Taustalla näkyy Harakankujan ylätalo

12. ”Kapteenskan” talo

Huvilan kerrotaan ”muistuttaneen laivaa”

- Omistajina Dahlbergin perhe:
  - Merikapteeni Hans Dahlberg, vaimo Maria ja neljä lasta
- Taloa käytettiin pääasiassa kesähuvilana
- Perhe asui 1911-1913 Alkutiellä, muutoin Helsingissä
- Myöhemmin talossa asui useita perheitä vuokralla

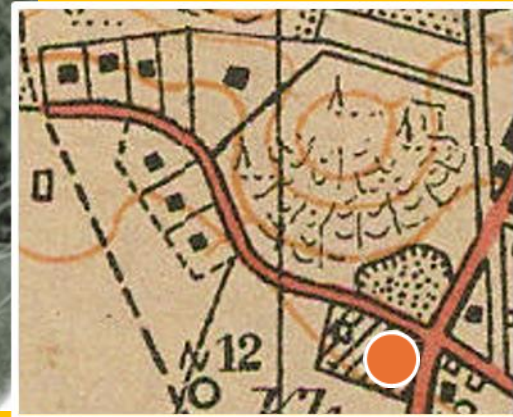
Huvila jäi Lintuvaarantien levennyksen alle 1960-luvulla

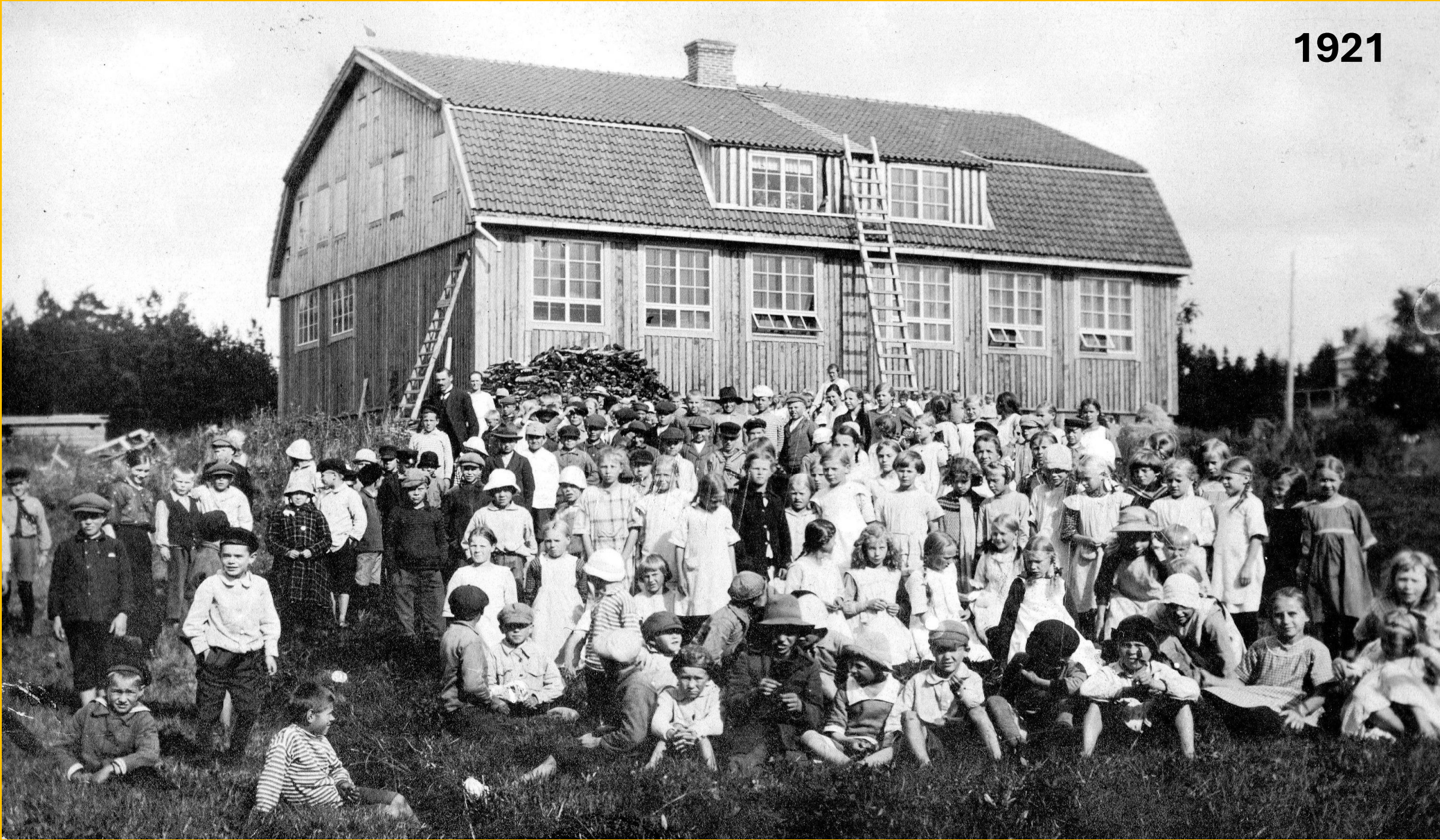

13. Albergan Suomalainen kansakoulu 1922

”Puukoulu”

1921

1956

Hiihtokilpailun lähtöalue Alkutiellä

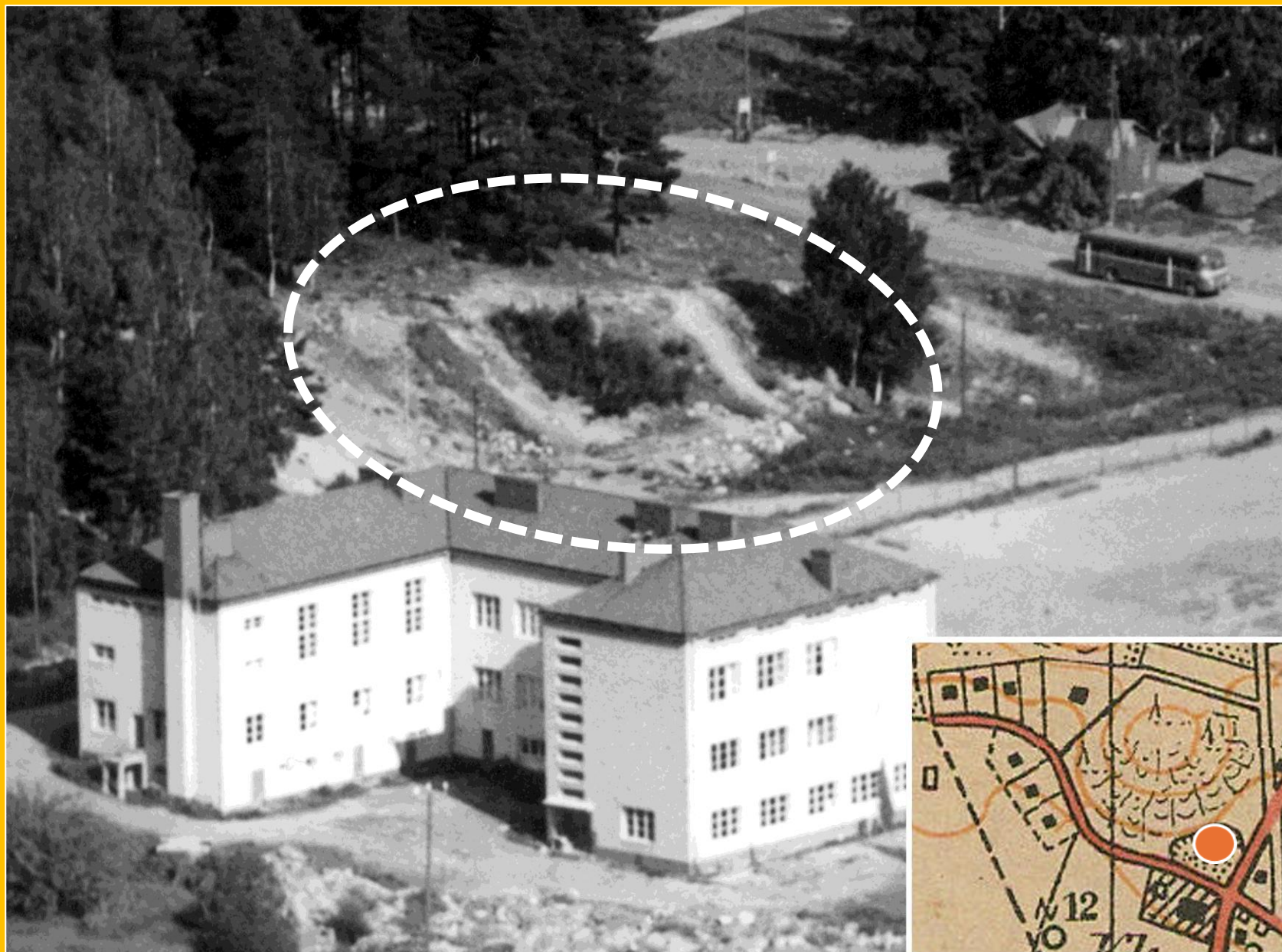

14. Harakan torpan hiekkakuoppa

Syntynyt jo vallitöiden yhteydessä, kuoppa jatkui koulutontille

Paikka on Litorinameren rantavallia, samaa kuin kivikautiset asuinpaikat Urheilupuistossa

Leppävaaran Sisu perustettiin hiekkakuopalla 1923

”Kivikoulun” rakentajat 1937

15. "Kivikoulun" ensimmäiset oppilaat 1939

Leppävaaran kansakoulun 50-vuotisjuhla 1956

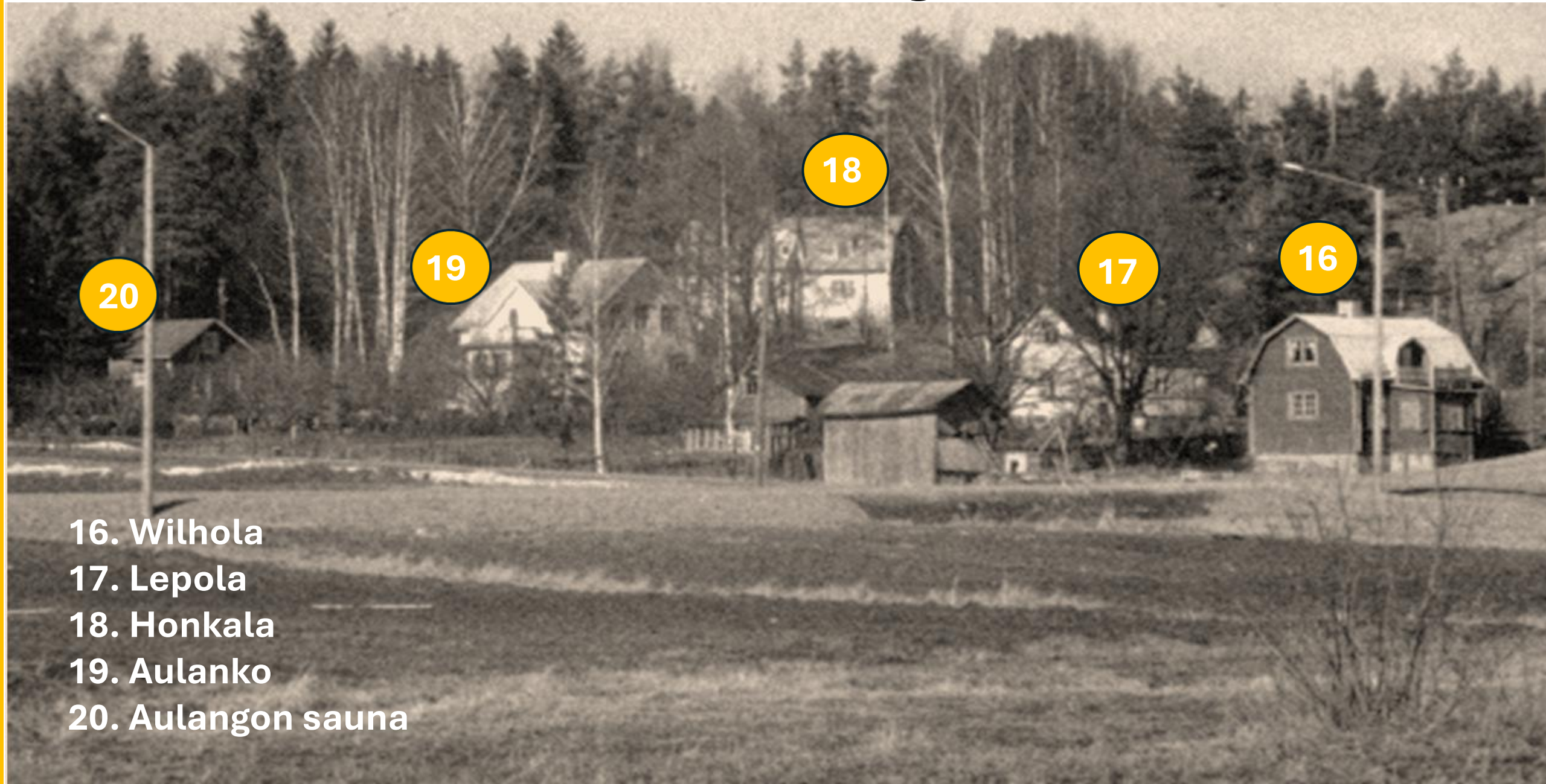

”Kivikoulu” Monikon koulukeskuksen osana 2024

Alkutie koululta Aulangon huvilalle

16. Wilhola

17. Lepola

18. Honkala

19. Aulanko

20. Aulangon sauna

16. Wilhola

Alkutie 18

Uunimestari August Ekholm osti palstan 1915

- Asui palstalla 1920 luvulta 1960-luvun alkuun
- Testamenttasi palstan kaupungille
- Lomanin perhe asui 1960-luvulla

”Ekholmilla oli kotihengettärenä neiti Aleksander Spjut (Sassa). Sassa oli syntynyt Pietarissa josta lähtenyt Amerikkaan ja sieltä tullut Suomeen” (Eija-Kaarina Rantanen)

17. Lepola

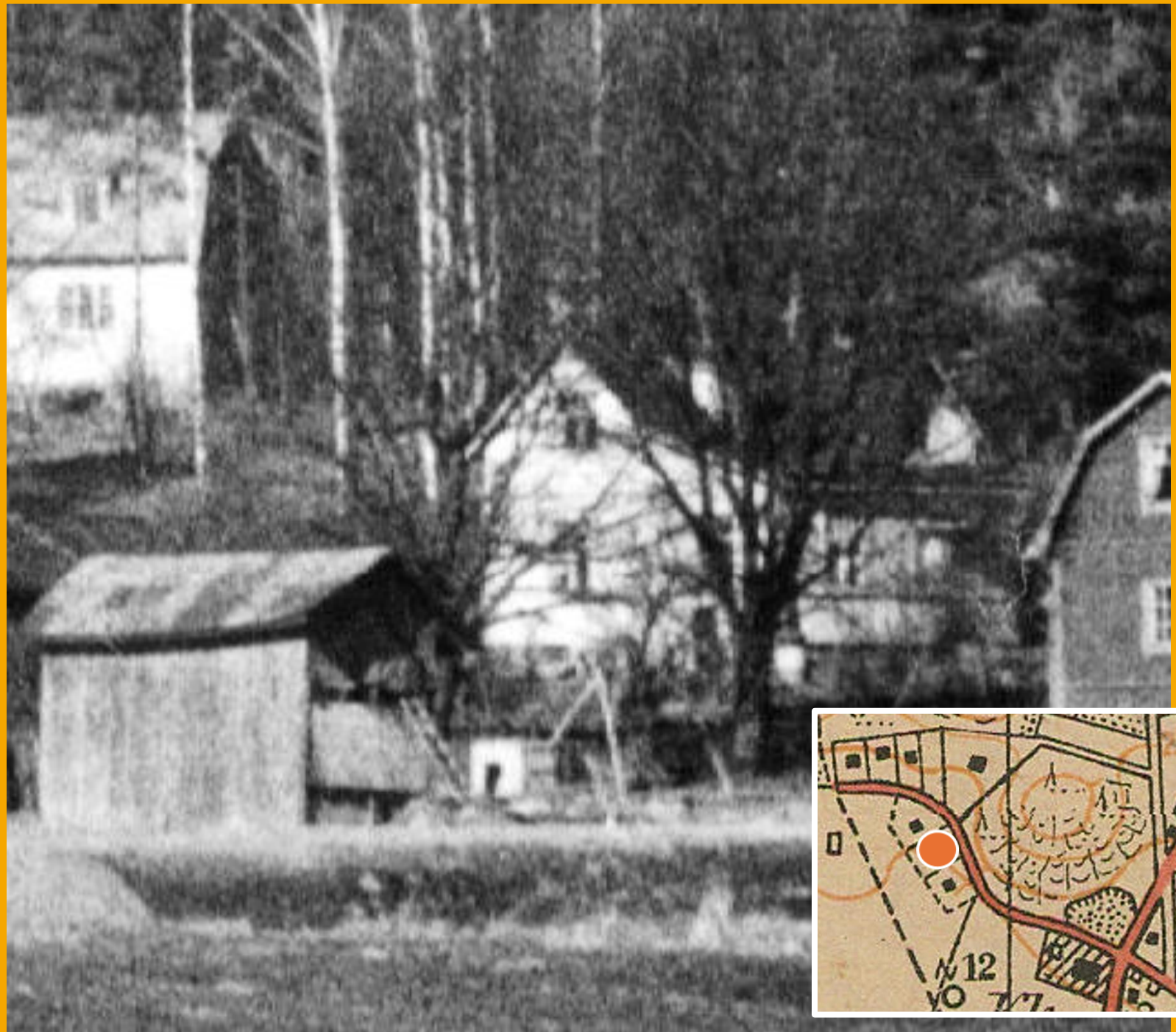
Alkutie 20

Puutarhamestari Johan

Axelsson osti palstan 1915

- Ekholm asui 1915
- Axelsson asui 1920-22
- Sen jälkeen
Rautatiehallituksen
vahtimestari Östermark
osti talon

Wilholan ja Lepolan paikalle
rakennettiin urheiluhalli

18. Aulanko

Alkutie 22

- Työmies Johan Lindén omisti palstan ja pienen talon 1910-luvun alussa
- Lemströmit ostivat 1930-luvulla ja rakensivat nykyisen talon
  - Pia Uotila o.s. Lemström asui 1990-luvulle asti
  - Yläkerrassa asuivat Savolat
- Kiinteistöllä on toiminut Hj. Rinteen metalliverstas
- Espoo lunasti kiinteistön 1990-luvulla
  - Talossa asui kaupungin vuokralaisia
- Kiinteistö myytiin tarjoushuutokaupalla 2022
  - Asemakaava sallii asumisen lisäksi kahvila- ja ravintolatoiminnan

Aulangon sauna

2020

Purettiin 2021

Aulanko

2020

Aulanko

2025

19. Honkala

Alkutie 19

- Olof ja Sigrid Holopainen ostivat palsta 1912 ja muuttivat huvilaan 1914
- Olof Holopainen oli rautatiehallituksen kamreeri, myöhemmin ylikamreeri
- Holopaisilla oli kaksi tytärtä: Annikki ja Inkeri
  - Heiltä on saatu runsaasti kuvia, dokumentteja ja muistoja
- Palsta myytiin 2000-luvulla ja sille rakennettiin paritaloja

Holopaisen huvilassa

Kuvassa vas.
Erik, Olof, Inkeri,
Karin, Sigrid ja
Annikki

Kuvassa vasemmalta
Inkeri Holopainen,
ystävätär Margaretha
ja Annikki Holopainen

1929

Honkala

2025

Alkutien loppupään huvilat

24

23

22

21

- 21 Mäntylä
- 22 Alli
- 23 Erin
- 24 Sotka

20. Mäntylä

Alkutie 21

- Sakari Salo omisti palstan 1915-1920
- Edla Sippola osti palstan ja talon 1939 opettaja Jenny Sundströmiltä
- Edlan kuoltua palstan peri Lempi (sukulainen), joka myi palstan kauppaneuvos Aatos Vehmakselle joka piti talossa vuokralaisia
- Jorma Latva osti tontin ja myi sen rakennuttajalle, tontilla on nyt rakennettu paritaloja

Mäntylä

2025

21. Alli

Alkutie 23

- Palstan omisti 1915-1920 Fredrik Sundell, joka ei asunut tontilla
- Edla Sippola osti 1922 palstan ja rakensi palstalle pienen talon
- Edla Sippola aloitti Leppävaaran kansakoulussa 1909 ja opetti vuoteen 1936 eli lähes 30 vuotta
- Hän oli kansakoulun ensimmäinen johtajaopettaja
- Matti Arangon isä Antti Urpo osti 1930-luvulla palstan ja rakennutti nykyisen talon, jota Matti Aranko, Edlan sukulainen, asui pitkään

Opettajat
Sippola ja
Rinne sekä
oppilaat
1920

22. Erin

Alkutie 25

- Opettaja Augusti Kotivuori
  - Omisti tontin 1915-1920
- Tontti siirtyi Sillforsseille, jotka rakensivat huvilan
- Omistajaksi tuli Paavo Säippä
  - UKK:n luottomies
  - Valpon päällikkö 1938-41
  - VM:n kansliapäällikkö
  - Eläkkeelle 1969
- Anja ja Reijo Ahlberg 1960-luvun lopulla
  - Anja oli Tukkatalon omistaja ja hiusalan vaikuttaja
  - Leppävaara-seuran perustajia ja Pro Albergia liikkeen aktiiveja
- Talo vaihtoi 2010-luvulla omistajaa

Pro Albergan naiset tukikonsertissa 1992

Anja Ahlberg

Pääsiäisnoidat Alkutiellä 1950- luvun lopulla

Vasemmalta:

1 Mervi Kari

2 NN

3 NN

4 Tarja Ekström

5 Eija Ekström

6 Ritva Säippä

7 NN

8 Marianne Vaaja

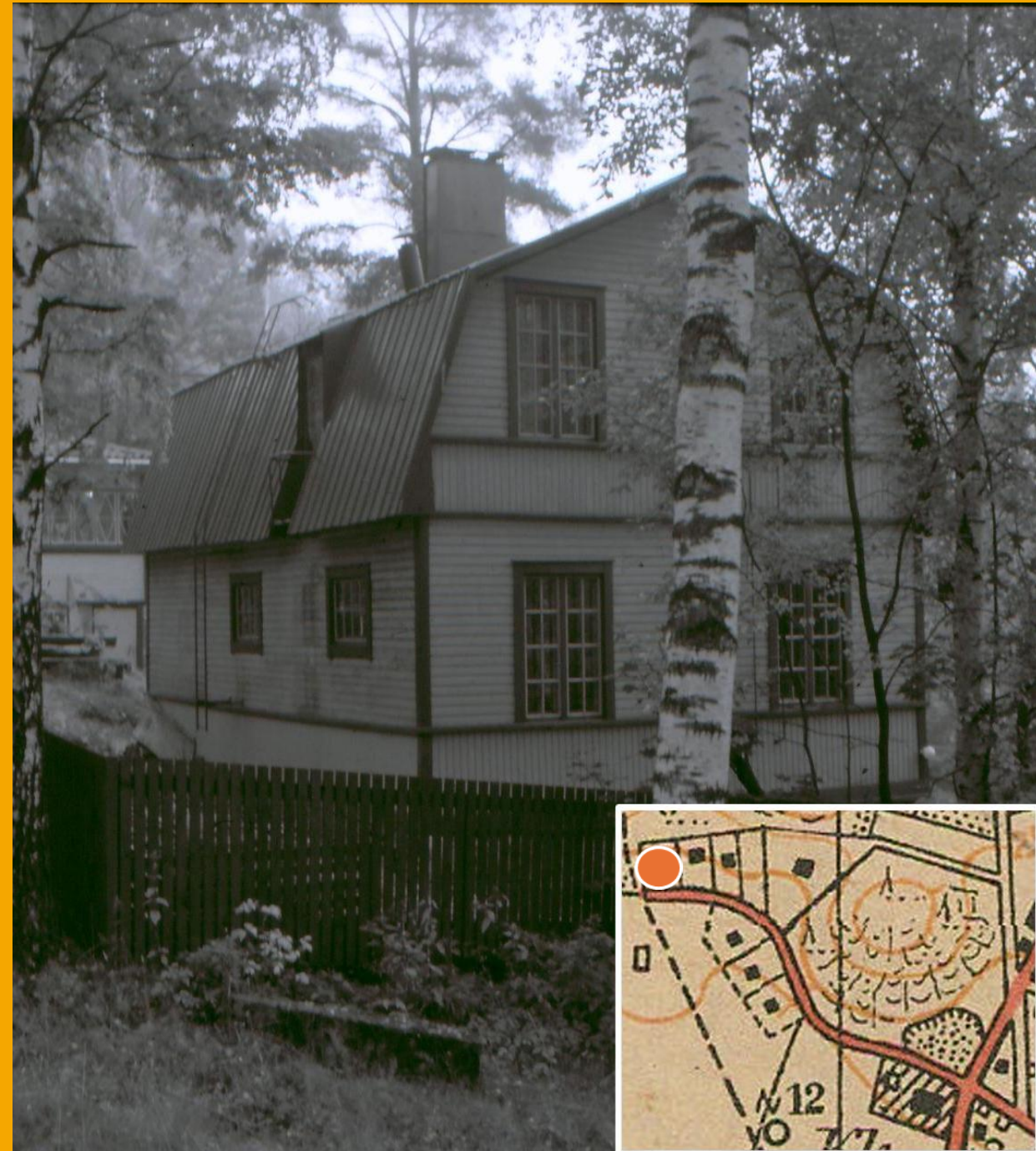
9 Anneli Savola

23. Sotka, Villa Hartimo

Alkutie 27

- Tontin yläreunassa pienempi talo
  - Ilmeisesti Fredrik Valon rakentama
- Omistajaksi tuli 1922 junamies Gauffin
  - Gauffin rakensi nykyisen huvilan 1922 Terijoelta tuoduista hirsistä
  - Sodan jälkeen molemmissa taloissa useita vuokralaisia
- Siirtyi 1979 liro ja liris Hartimolle
  - He uudistivat talon kattorakenteet ja rakensivat siihen tornin
  - Huvila on edelleen Hartimon perheen hallussa

24. Murhamäki

Albergan punakaarti oli 18.11.1917 viemässä Espoon nimimiestä ja kahta poliisia metsän poikki työväentalolle. Eräät kaartilaiset kantoivat kaunaa nimismiestä kohtaan.

Syystä, jota ei tiedetä, punakaartilaiset ampuivat poliisit Alkutien takaiseen metsään, jota on sen jälkeen kutsuttu Murhamäeksi. Mukana olleet kaartilaiset saivat surmansa myöhemmin kansalaissodan melskeissä.

Poliisien hauta on Espoon hautausmaalla.

Kuvalähteet

Dian numero

1 ylä	Markku Salmi, Lese
1 ala	Henrik Forsström, EKM
1 tausta	Topografikartta 1932
2.	Venäläinen topografikartta 1870-1871, Kansallisarkisto
3	Piirros Arja Salmi. Tausta Espoon karttapalvelu
4	Valtatien varrelta –kirja, Lese
5	Lese
6	Henrik Forsström, EKM
7	Lese
8	Maalaus Pirjo Latvala, kuva Markku Salmi, Lese
9	Kuva ja lehtileikkeet Lese
10	Ulla Reinas, Lese
11 vas	Ulla Reinas, Lese
11 oik	Ulla Reinas, Lese
12	Ulla Reinas, Lese
13	Ulla Reinas, Lese
14	Tenho Sneck, Lese
15	Juhani Alajoki, Lese
16	Juhani Alajoki, Lese

17	EKM
18 vas	Mervi Kari, Lese
18 oik	Salme Hakulinen, Lese
19	Teuvo Ek, Lese
20	Eero Nyberg, Lese
21	Juhani Alajoki, Lese
22 vas	Juhani Alajoki, Lese
22 oik	Juhani Alajoki, Lese
23	Juhani Alajoki, Lese
24	Markku Salmi, Lese
25	Tapio Lipasti, Lese
26	Eero Artman, Lese
27	Eero Artman, Lese
28	EKM
29	Teuvo Ek, Lese
30	Sirkka Mattila, Lese
31	Raimo Pakkala
32	Maj Forsman-Vakio
33	EKM
34	EKM
35	EKM
36	EKM
37	EKM

38 Riitta Räsänen, Lese
39 Matti Lippu, Lese
40 Markku Salmi, Lese
41 Taustakuva Raimo Pakkala, Lese
42 Eija-Kaarina Rantanen, Lese
43 Raimo Pakkala, Lese
44 Markku Salmi, Lese
45 Markku Salmi, Lese
46 Markku Salmi, Lese
47 Markku Salmi, Lese
48 Marja-Liisa Brunberg, Lese
49 Marja-Liisa Brunberg, Lese
50 Marja-Liisa Brunberg, Lese
51 vas Marja-Liisa Brunberg, Lese
51 oik Marja-Liisa Brunberg, Lese
52 Marja-Liisa Brunberg, Lese
53 Markku Salmi, Lese
54 Markku Salmi, Lese
55 Markku Salmi, Lese
56 Markku Salmi, Lese
57 Markku Salmi, Lese
58 EKM

59 Markku Salmi, Lese
60 Markku Salmi, Lese
61 Reijo Ahlberg, Lese
62 Markku Salmi, Lese
63 Mervi Kari
64 Markku Laine, Lese
65 vas Markku Salmi, Lese
65 oik Juhani Kinnunen, Lese
66 Markku Salmi, Lese
67 Markku Salmi, Lese

Lyhenteet

EKM Espoon kaupungin museo
Lese Leppävaara-seura ry